

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 13610

NISELES TRER

Shyfra Werber

*The original of this title comes from the permanent collection of the
YIVO Institute for Jewish Research, New York, NY*

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שפּרה ווערבער

ניסעלעס טרער

— ארויסגעגעבן דורך : געז. „שול און דערציונג“, בעלגיע —

DESSINS : B E N N

צײכענונגען : ב ע ן

Imprimerie «Ounzer Vort» (M. Naets) - 43, Rue Bara - „אונזער ווארט“ - דרוק

M. S. KAPLAN
7220 HOLLYWOOD BLVD.
LOS ANGELES, CALIF. 90046

געווידמעט מיין יינגעלעך —

משה לע

פ א ר ו ו א ר ט

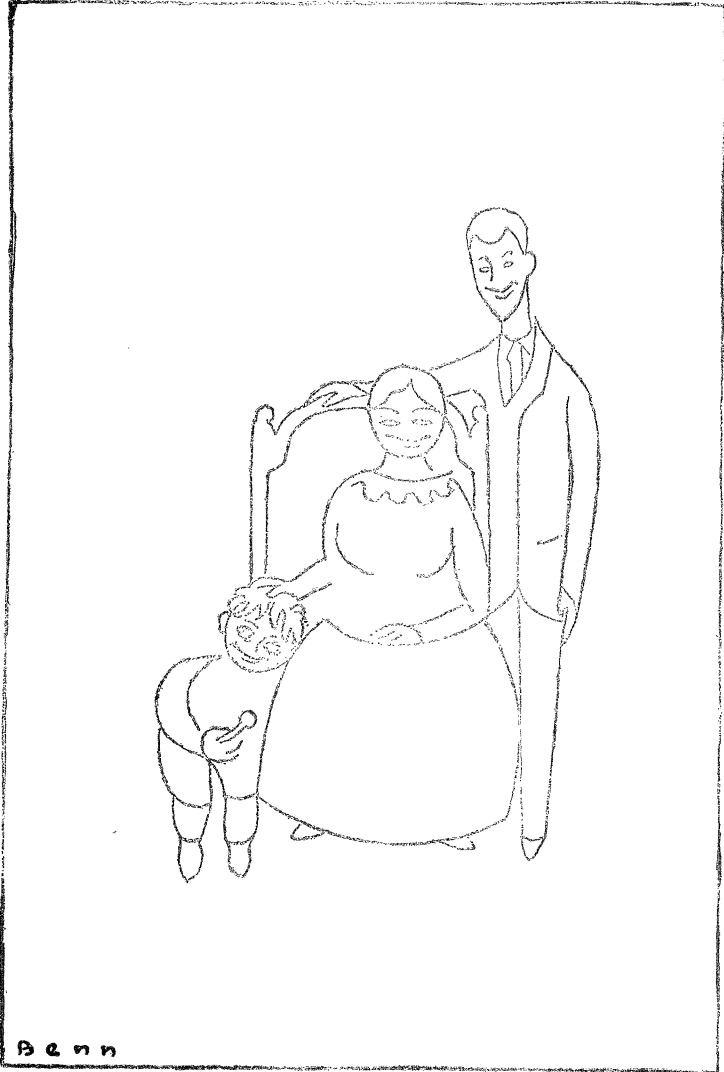
די דיכטערין שפרה ווערבער איז באקאנט אין אונזער ישוב נישט נאר אלס סטימולירנדיקער כוח אין היגן געזעלשאפטלעכן לעבן, נאר אויך אלס קולטור־טוערין און גאנץ באזונדערס — אלס לערערין. און ווען איך זאג לערערין, טראכט איך באלד וועגן דער קינדער־סביבה, אין וועלכער שפרה ווערבער פאסט זיך אזוי גוט אריין און ווערט אזוי שנעל געקניפט און געבונדן מיט אירע יונגע צוהערער, און דאס — נישט אזוי צוליב די פעדאגאגישע פעיקייטן, וואס זי באזיצט בלי שום ספק — נאר ניכער, וואלט איך געזאגט, צוליב איר אויסערגעוויינלעכער ליבע צו קינדער. און אז שפרה ווערבער האט ליב יידישע קינדער, דאס האבן מיר געזען הן אין די פינצטערע יארן פון דעם לעצטן וועלט־קריג, ווען זי האט בפועל ממש געראטעוועט יידישע קינדער פון שונאם הענט, און הן נאך דער באפרייבונג, ווען זי האט זיך געווארפן מיט איר גאנצן ברען אין דער הילפס־אקציע פאר די לעבנגעבליבענע יידישע משפחות און גאנץ באזונט־דערט פאר די אפגעראטעוועטע יידישע קינדערלעך. נישט איין יידיש קינד אין בעלגיע האט צו פארדאנקען שפרה ווערבער, וואס אים איז געלונגען גובר צו זיין די עלנטקייט און קענען אפילו פארזעצן און פארענדיקן זיין שטודיום.

אבער אויך שפרה ווערבער באקומט איר שכר: זי הייבט אן ווערן ליטעראריש טעטיק; אונטערן אייגנדרוק פון די שרעקלעכע אקופאציע־יארן, שרייבט שפרה ווערבער אן א קינדער־מעשהלע און אייניקע קינדער־לידלעך, וואס ווערן פארעפנטלעכט אין זאמלהעפט „האנט אין האנט“, ארויסגעגעבן בשעתו דורך דער געזעלשאפט „שול און דערציונג“, און וועלכע האבן געהאט א גאנץ ווארעמען אפרוץ. און איצטער ברענגט אונז די דיכטערין א פריש קינדער־מעשהלע א.ג., „ניסעלעס טרער“, א טרער פון יידישן קינד ניסעלע, וועמענס עלטערן עס זענען פארשלעפט געווארן אין די נאצ־לאגערן. דאס מעשהלה איז באהויכט מיט נשמה און מיט אמתער דיכטערישער פאנטאזיע, פארמאגט אלע אטריבוטן פון קינדער־דיכטונג און קען זיכער דינען אלס לייערמאטעריאל פאר די יידישע שולן.

א סך תן געבן צו דעם מעשהלע די פרעכטיקע צייכענונגען פון בארימטן יידישן מאלער בען.

קומט טאקע דעריבער א גרויסן ישריכות דער געזעלשאפט „שול און דערציונג“, וואס פארנעמט זיך מיט דעם ארויסגעבן דאס דאזיקע ביכל פון שפרה ווערבער, און מיר ווינטשן דער מהברטע: זאל זיין אין א מזלדיקער שעה, און זאל זי זוכה זיין צו שטייגן וואס העכער און העכער אויף איר נייעם טעטיקייטס־געביט. דאס וועט זיין צום כבוד פון אונזער ישוב און א געווינס פאר דער קינדער־דיכטונג.

פ. בלאנק

B e n n

זיין א שטאט — זאל זיין — אין בריסל
ווינט א יינגל, היסט ער — ניסל,
מיט זיין טאטן, מיט זיין מאמען
ווינען אלע דריי צוזאמען.

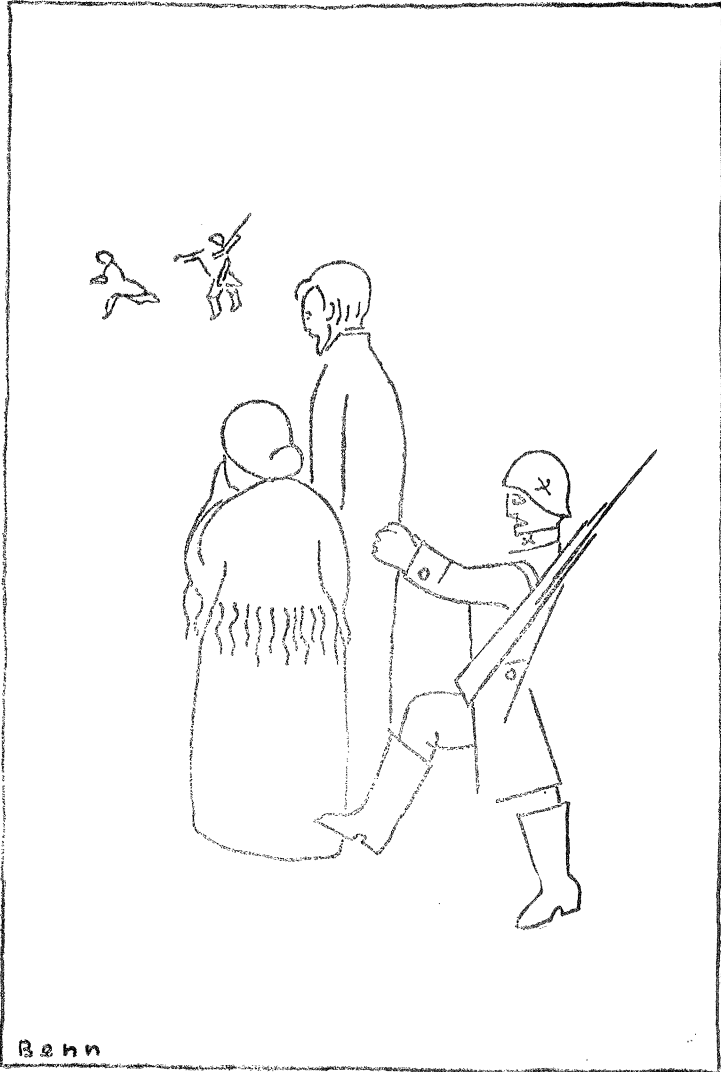
ניסעלע איז רונדיק, קליין
און א פנים — מלא חן,
נידעריק, ברייט — די מאמע ציפע
לאנג און דאר — דער טאטע ליפע.

ווינען אלע דריי אין פריידן,
גליקלעך, ווי אין א גן-עדן.

זיז אין העטלאנד דא א קייזער,
אזא שלעכטער, אזא בייזער,
וויג זיך נאר כסדר קרייגן
און די גאנצע וועלט באזיגן.

איינמאל זאגט ער זיינע לייט:
„יידן זענען דאך צעשפרייט;
טאמער טרעפט איר יידן אן,
פאקט זיי אן אין א וואגאן,
שיקט זיי אפ אין לאנד צו מיר,
אין דעם לאגער נומער פיר“.

ווערט ביי יידן א בהלה,
א יללה: אט א קללה!

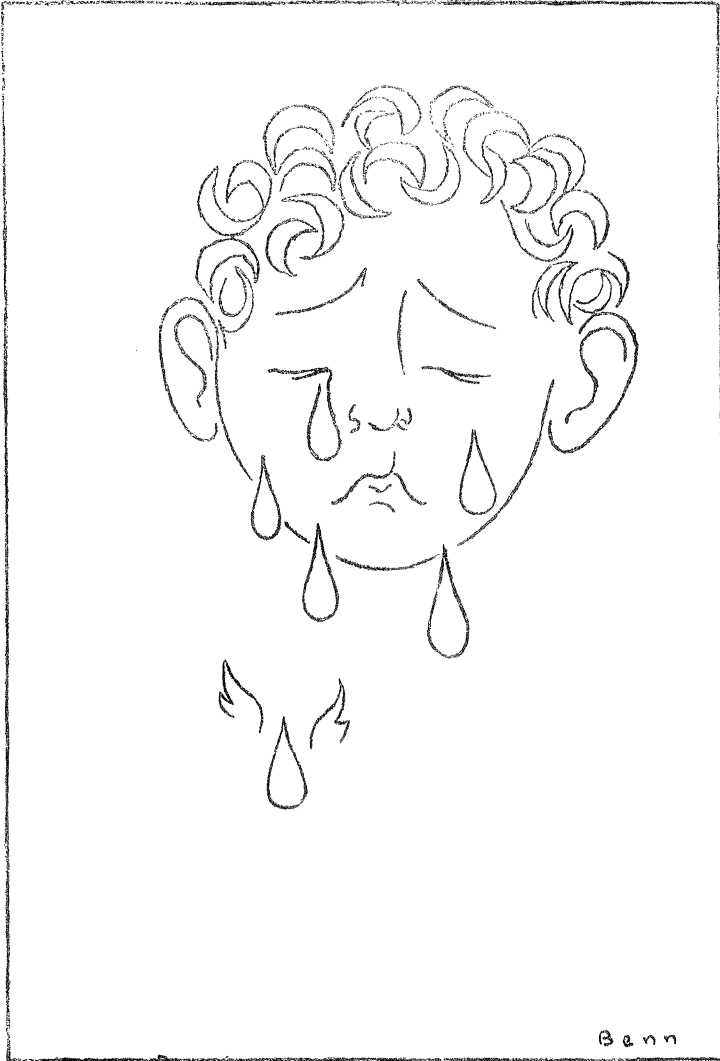

קומען העמן אן אין ברוסל,
דארט וווּ ס'וויינט דאס יינגל ניסל,
כאפן אן די מאמע ציפע
און דעם גוטן טאטן ליפע,
און א הויכער אפיציר
שיקט זיי אפ אין לאגער פיר.

איז דער אומגליק זייער גרויס,
האלט עם ניסעלע נישט אויס;
נישט ער שפילט זיך, נישט ער לאכט,
שמענדיק אומעטיק, פארטראכט.
בענקט ער נאך דער מאמען ציפע
און דעם גוטן טאטן ליפע.
וויינט דאס יינגעלע און קלאגט,
אז דאס הארץ ווערט אויסגענאגט.

גיסן טרערן טראפ נאך טראפ,
פאלט אמאל א טרער אראפ,
דרייט זיך דריי מאל ארום פיסל
פון דעם קליינעם יינגל ניסל,
און זי זאגט צו אים אזוי :

„ס'גייט דאס הארץ מיר אויס פאר וויי,
וואס דו האלסט אזוי אין כליפען
נאך דיין ליבער מאמען ציפע
און דיין גומן טאטן ליפע.
כ'קען נישט הערן דיין געוויין,
עלנט געבעך און אליין
ביסט געבליבן אויף דער וועלט
און אין דרויסן — אזא קעלט.

דער זשע, יינגעלע, מיך אויס:
איך וועל אין דער וועלט ארויס,
און מיין נאמען איז נישט טרער,
אויב איך ברענג דיר נישט אהער —
סיי דיין ליבע מאמע ציפע,
סיי דיין גוטן טאטן ליפע".

פרייט זיך ניסעלע א גרויל,
ניט א מוש דער טרער איז מויל:

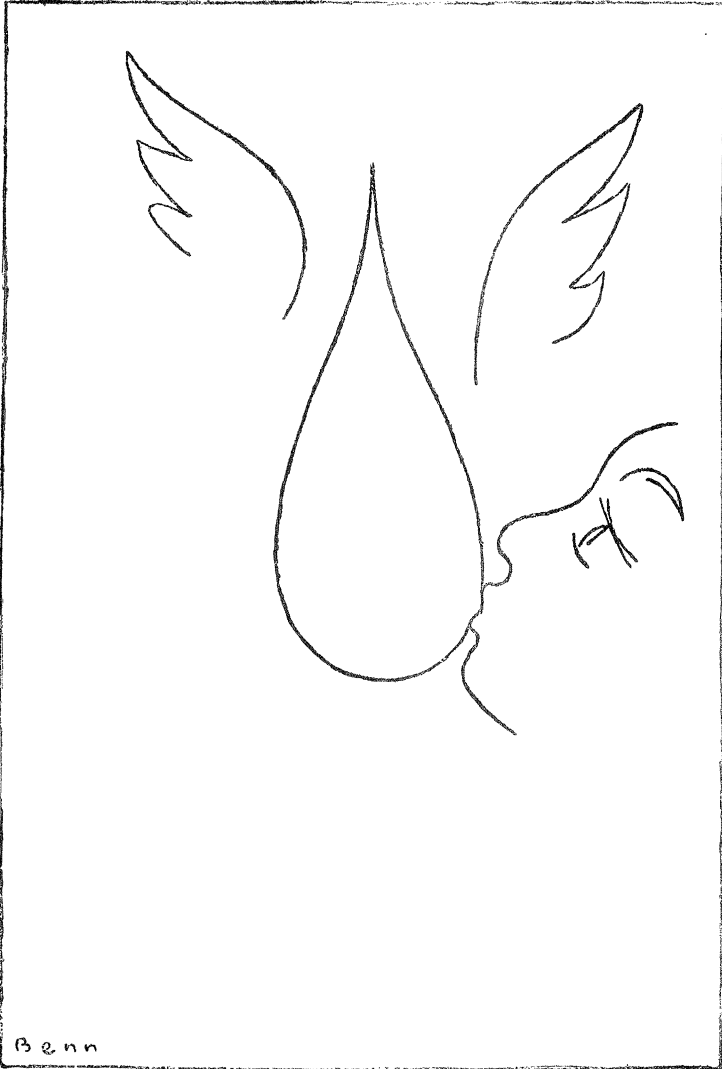
„כ'זעל דרך קיינמאל נישט פארגעסן —
נישט ביים שלאפן, נישט ביים עסן;
גיי און זאל דיר זיין מיט גליק —
טאטע - מאמע ברענג צוריק".

יבן נעכט און זיבן טעג
 איז די טרער געווען אין וועג,
 ביז זי קומט אין ענגלאנד אן,
 קלאפט אין לאנדאנס טויער אן.
 פרעגט זיך לאנדאן: „ווער קלאפט, ווער?“
 „איך, כ'בין ניסעלעס א טרער.“

און די טרער דערציילט מיט ברען
 וועגן אלץ וואס איז געשען,
 וועגן ציפען, וועגן ליפען
 און פארענדיקט מיט א כליפען:
 „עפעס טוט פאר ניסלם גליק,
 טאטע-מאמע ברענגט צוריק.“

„ס'איז דיין איינפאל גארנישט שלעכט,
 דיין בקשה איז גערעכט“,
 ענטפערט לאנדאן מיט א ברומען:
 „זענען אבער מיר פארנומען
 מאכן ביקסן, עראפלאנען, —
 מיינסטו, אז ס'איז צייט פאראנען
 זוכן ציפען, זוכן ליפען?
 ס'וועט נישט העלפן דיר דיין כליפען.“

זעט זי, אז די זאך איז שווער,
 ווערט זי טרויעריק, די טרער.

Benn

יבן נעכט און זיבן טעג
גייט זי ווייטער אלץ אין וועג,
ביז זי קומט צו וואשינגטאן,
קלאפט זי דארט און טויער אן.

זי דערציילט אויך דארט מיט ברען
וועגן אלץ וואס איז געשען,
וועגן ציפען, וועגן ליפען
און פארענדיקט מיט א כליפען:
„עפעס טוט פאר ניסלם גליק,
טאטע־מאמע ברענגט צוריק“.

„ס'איז דיין איינפאל גארנישט שלעכט,
דיין בקשה איז גערעכט.
וואשינגטאן באגריסט דיין קומען,
זענען אבער מיר פארנומען
מאכן ביקסן, עראפלאנען,
מיינסטו, אז ס'איז צייט פאראנען
זוכן ציפען, זוכן ליפען?
ס'וועט נישט העלפן דיר דיין כליפען“.

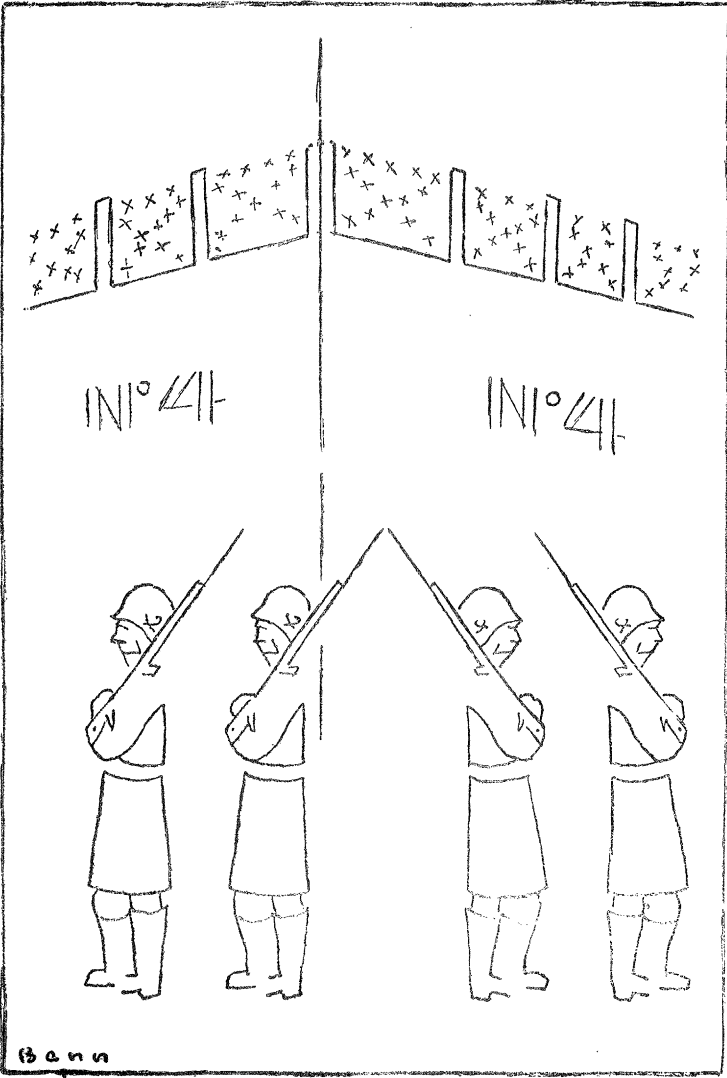
זעט די מרער די זאך איז שווער,
ווערט זי טרויעריק נאך מער.

יבן געכט און זיבן טעג
גייט זי ווייטער אלץ אין וועג,
קומט זי אין ישראל אן,
קלאפט זי דארט אין טויער אן.

ווערט א טומל, א גערודער —
ס'איז א טרער פון אונזער ברודער,
ס'איז נישט עפעס אבריווער,
ס'איז דאך ניסעלעס א טרער.

ווערט די טרער באזארגט מיט עסן,
ווערט די טרער באזארגט מיט טרינקן,
ווערט געמאכט איר א געלעגער,
אייביק וועט זי דאס געדענקן.
ווערט איר ווארעם, ווערט איר גוט,
קריגט די טרער שוין ווייטער מוט.

און ווי ס'הייבט גאר אן צו טאגן,
איז די טרער אויף אלע ראגן
און דערציילט באלד אויס מיט ברען
וועגן אלץ וואס איז געשען,
וועגן ציפען, וועגן ליפען
און פארענדיקט מיט א כליפען:
„עפעס מוט פאר ניסלעס גליק,
טאטע-מאמע ברענגט צוריק“.

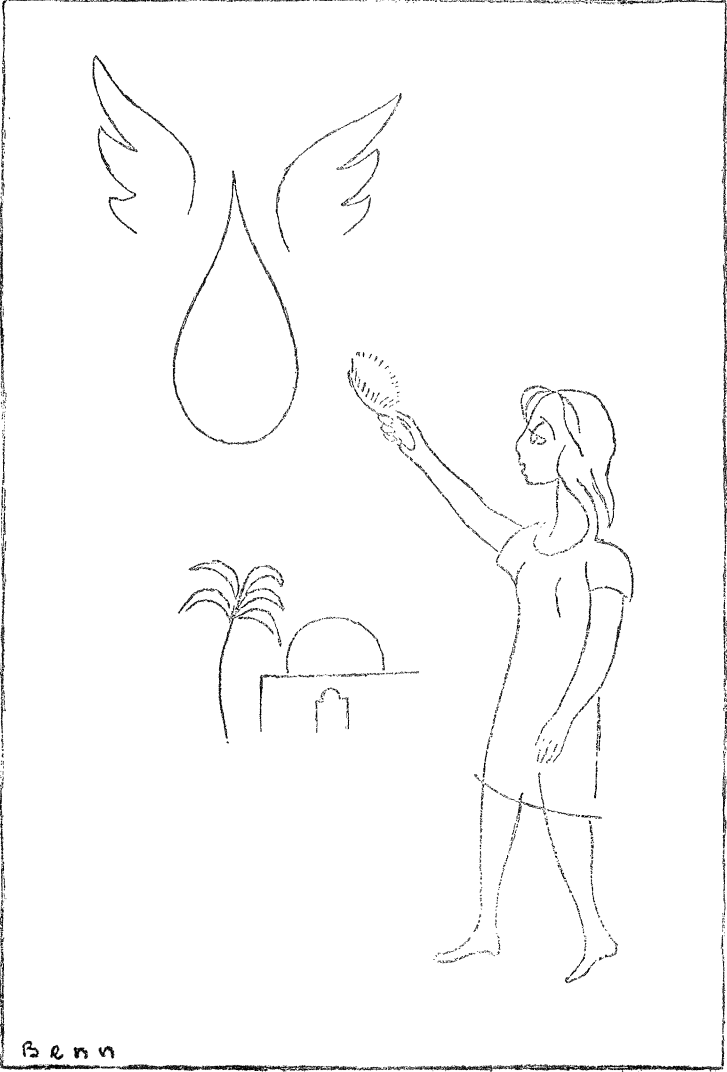
Benn

אַן יידן : — „הער אונז אויס,
 ס'איז דער אומגליק זייער גרויס,
 צו דערלעבן א נקמה
 פירן מיר איצט א מלחמה
 מיט די העטן און דעם קייזער,
 אזא שלעכטער, אזא בייזער ;
 יידן האט ער אן א שיעור
 איינגעשפארט אין לאגער פיר,
 און פארשטעלט האט ער זיין לאנד
 מיט א הויכער פעסטער וואנט
 און באוואכט עס מיט סאלדאטן,
 מיט באגנעטן און הארמאטן.
 ווי באפרייט מען מאמע ציפע
 און דעם נומן טאטן ליפע,
 אז דער לאגער נומער פיר
 איז נאך ערגער ווי סיביר".

זעט די פריער די זאך איז ישוער
 ווערט זי טרויעריק נאך מער.

זון דא — פאלט איר עפעס איין:
 „כ'מוז נאך אייך אין רוסלאנד זיין,
 מארגן לאז איך זיך אין וועג".
 פאלט אויף יידן אן א שרעק,
 ווערט א טומל, א געוואלד:
 „ס'איז אין רוסלאנד זייער קאלט,
 וועסט דאך דארט פארפרוירן ווערן".
 וויל די מרער דערפון נישט הערן:
 — „מארגן לאז איך זיך אין וועג,
 און א סוף זאל זיין, אן עק". —

ווערט א טומל, א גערעש,
 און מען לויפט ארויס אין גאס,
 און מען הויבט אן צו באזארגן,
 זאכן, עסנווארג אויף מארגן.

B e n n

מאכט א שוסטער שנעל און גיך,
 מאכט איר א פאר נייע שיך,
 און דער שניידער מאכט א פוטער,
 און דער פערמער — קעז און פוטער,
 און די קבוצה „ילדים“
 ברענגט איר ברויט פון בעסטן מין.
 און די קינדער — איינלעך גלאנצן —
 ברענגען אן איר פאמעראנצן,
 שאקאלאד און גוטע זאכן,
 וואס נאר יידן קענען מאכן.

דאנקט די טרער און וויל שוין גיין, —
 שטייט א מיידעלע אליין:
 „כ'האב דיר גארנישט וואס צו געבן,
 ס'גייט מיר אויס דאס גאנצע לעבן“,
 זאגט דאס מיידעלע פארשעמט,
 און דאס הערצל געבעך קלעמט.

פלוצים גיט זי זיך א כאפ

און אין קעשענע א טאפ:

„כ'האב א בערשטעלע געקראגן —

א מתנה פון מיין באבן.

נא, איך גיב עס דיר אוועק,

נעם עס מיט אין ווייטן וועג.

מיטן בערשטעלע א פויג,

גיט אראפ דער גאנצער שמוץ,

וועסטו שיין און גלאנציק ווערן,

זיי אין הימל טויזנט שטערן.

ס'זעט דאס בערשטעלע דיר נוצן,

טאמער דארפסט אין וועג זיך פוצן”.

זאגט די טרער: „א גרויסן דאנק —

ס'איז דאך טאקע א געדאנק —

טאמער כ'דארף אין וועג זיך פוצן,

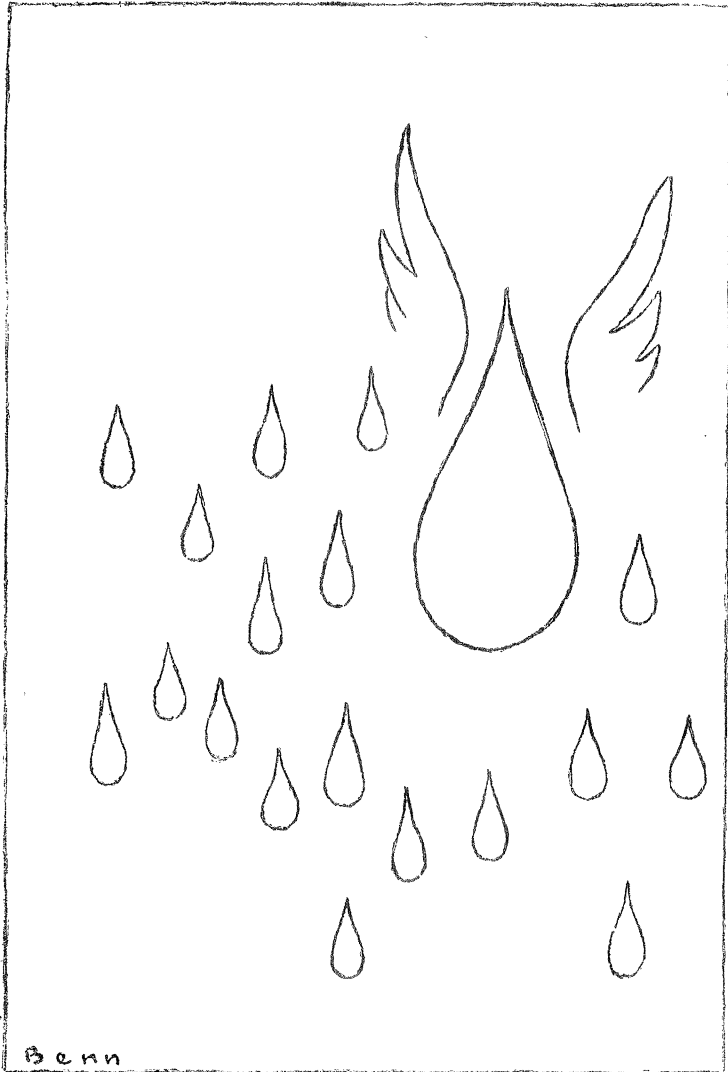
קען דאס בערשטעלע מיר נוצן”.

אנגעמאן אין נייעם פוטער,

און אין רוקזאק ברויט מיט פוטער,

אויסגעפוצט און מלא חן,

לאזט די טרער אין וועג זיך גיין.

Benn

יבן נעכט און זיבן טעג
איז די טרער געווען אין וועג,
ביז זי קומט אין רוסלאנד און,
קלאפט זי דארט אין טויער און :

„איר דאס לאנד פון יושר, רעכט —
זאגט, צי איז אזוי גערעכט,
זאגט, צי איז עס נישט געמיין
לאזן ניסעלען אליין.“

און די טרער דערציילט מיט ברען
וועגן אלץ וואס איז געשען,
וועגן ציפען, וועגן ליפען
און פארענדיקט מיט א כליפען :

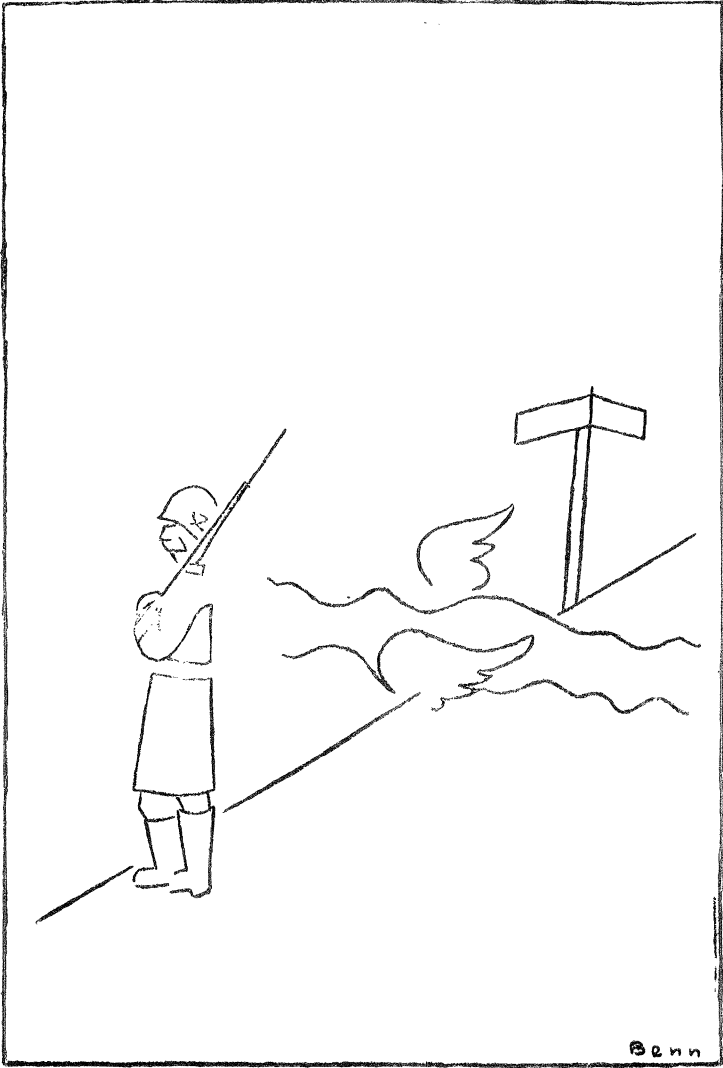
„עפעס טוט פאר ניסלם גליק,
טאטע-מאמע ברענגט צוריק“.

מיט א גרויסן ווייגעשריי,
ענטפערט רוסלאנד איר אזוי:

„ס'איז דיין מענה א גערעכטע,
און די העטן — טאקע שלעכטע;
זייער שיין, וואס ביזט געקומען,
זענען אבער מיר פארנומען
מאכן ביקסן, עראפלאנען, —
מיינסטו, אז ס'איז צייט פאראנען
זוכן ציפען, זוכן ליפען?
ס'וועט נישט העלפן דיר דיין כליפען“.

זעט זי, אז די זאך איז שווער,
ווערט זי טרויעריק נאך מער.

קלערט זי: — וואס איז דא צו שטיין,
כ'וועל אליין אין לאגער גיין
אויפזוכן די מאמע ציפע
און דעם גוטן טאמע ליפע.

Benn

יבן נעכט און זיבן מעג —
נייט זי... מרעפט זי אויפן וועג —
איינס און צוויי און דריי און פיר...
טרערן, טרערן אן א שיעור...
טרערן קינדערישע טרערן,
וועלכע לייכטן, ווי די שטערן.
זיי דערציילן אלע אויס —
וועגן אומגליק, וואס איז גרויס:

„קינדערלעך אליין געבליבן,
טאמעס, מאמעס האט פארטריבן
אט דער הויכער אפיציר
אין דעם לאגער נומער פיר“.

אָנמ דאָן ניסלם טרער צו זיי :
„ס'איז ביי מיר דער זעלבער וויי“,
און דערציילט זיי וווּ און ווען,
זי — די טרער — איז אויסגעווען.

ניסן זיך צונויף די טרערן
און זיי שווערן ביי די שטערן :
— וואָס און ווען עס זאל נישט זיין,
מוזן מיר און לאַגער זיין. —

ניסן טרערן זיך צוזאמען,
ווי געבוירן פון איין מאמען,
ווערט א טייכעלע פון זיי,
קלאר און גלאנציק ווי דער שניי.

יבן נעכט און זיבן טעג
איז דאס טייכעלע אין וועג;
טוט דער וואך-זעלנער א גענעין,
פליסט דאס טייכל דורך דער גרענעין,
און אין לאגער נומער פיר
קלאפן טרערן אן אין מיר.

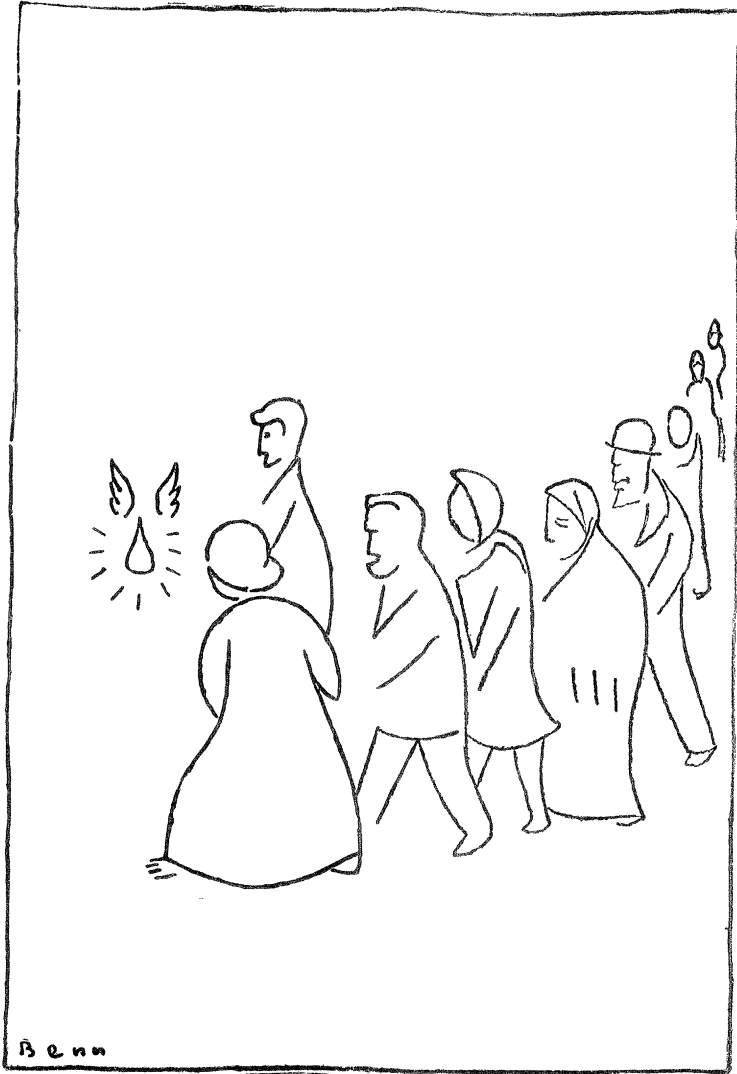
און די מאמעס און די טאטעס —
אלע אנגעטאן אין שמאטעס —
מיט א פליעסקען אין די הענט,
האבן טרערעלעך דערקענט.

אויך די ליבע מאמע ציפע
און דער נוטער טאטע ליפע
מיט א פליעסקען אין די הענט
האבן ניסלם טרער דערקענט.

וון די טרער דערציילט מיט ברען
וועגן אלץ וואס איז געשען
און זי בעט ביי מאמען ציפע
און ביים גוטן טאטן ליפע:
„עפעס מוט פאר ניסלם גליק,
קומט צום יינגעלע צוריק“.

הייבט אן בליפען מאמע ציפע,
בליפעט אויך דער טאטע ליפע:
„ס'איז דיר לייכט צו זאגן קומען,
ס'איז דאס לאנד ארוםגענומען
מיט א הויכער פעסטער וואנט
און מיט וואך-לייט נאכאנאנד“.

זעט די טרער די זאך איז שווער,
ווערט זי טרויעריק נאך מער.

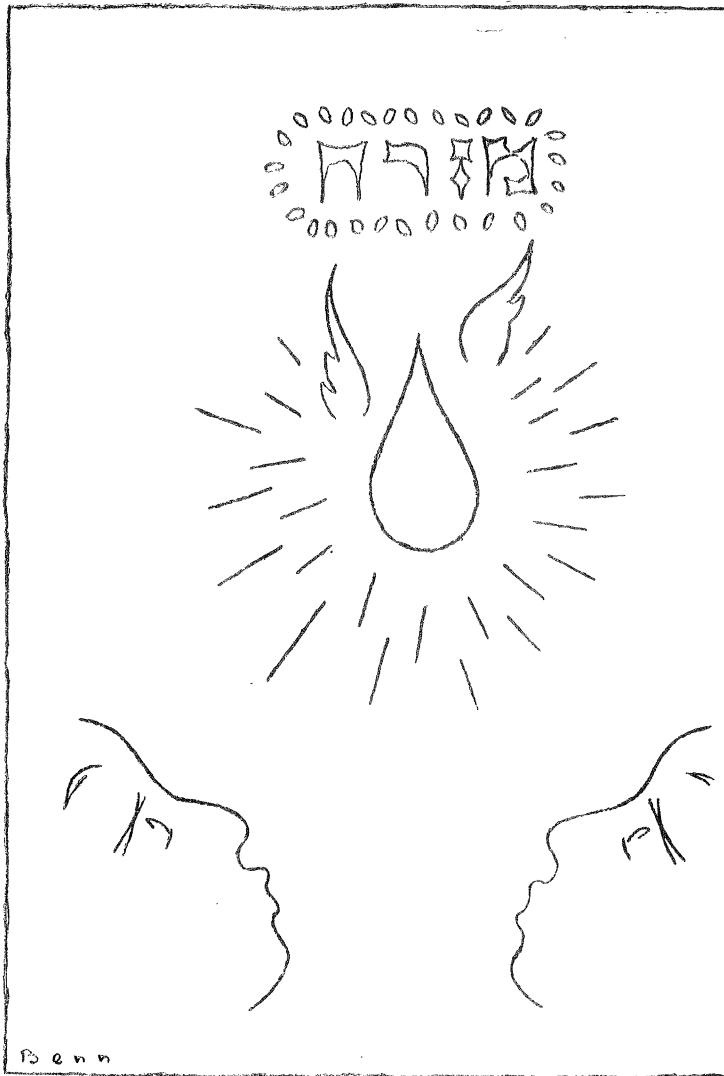
כליפעט מער נישט מאמע ציפע,
נישט דער גומער מאמע ליפע,
געמען אן די טרער אין האנט,
קושן, צערטלען נאכאנאנד,
און זיי זאגן איר אזוי :

„ס'גייט דאס הארץ אונז אים פאר ווי
דאס וואס ניסל וויינט כסדר,
אבער ליידער, אבער ליידער
איז פון לאגער נומער פיר
נישט צו געבן זיך קיין ריר.
גיב אים אפ די בעסטע גרוסן,
גיב אים איבער הייסע קושן“...

רעדן קענען זיי נישט מער,
אזוי פרעסט דאס הארץ זיי שווער...
און עס בלייבט אין האלדז זיי שטיין
בימער-טרויעריק געווייזן...

זין די מאמעס און די טאמעס —
אלע אנגעטאן אין שמאמעס —
זאגן פונקט ווי מאמע ציפע
און ווי גוטער טאטע ליפע,
און עס בלייבט אין האלדז זיי שטיין
בימער-טרויעריק געוויין...

וויל די טרער שוין גיין אהיים,
טראכט זי: — כ'וועל זיך מאכן שיין. —
מיטן בערשמעלע א פויג,
גיט אראפ דער גאנצער שמוץ.
פלוצים... הייבט אן טרער צו פינקלען
און פארבלענדט דארט אלע ווינקלען.

מאמע נעמט די טרער אין האנט,
זעט זי — ס'איז גאר א בריליאנט;
גיט זי מיט דער טרער אין האנט
צו דער הויכער, פעסטער וואנט,

האבן וואך-לייט נישט דערקענט —
פון בריליאנט אזוי פארבלענדט —
אז די מאמעס און די טאטעס,
אלע אנגעטאן אין שמאטעס,
גייען דורך דעם וויסמן לאנד,
אלין א דאנק אט דעם בריליאנט.

רר ייסט איר, וואס עס איז געשען,
 ווען דאס יינגל האט דערזען
 מאמע ציפע, טאטן ליפע?
 איז ארויס ער מיט א כליפען,
 קושט דאס פנים זיי, די הענט...
 און דא — האט ער באלד דערקענט,
 דער בריליאנט — דאס איז זיין טרער,
 ווערט ער פריילעכער נאך מער.

און די טרער דערציילט מיט ברען
 וועגן אלץ, וואס איז געשען.
 זאגט איר ניסעלע אזוי:

„ביסט געוועזן מיר געטריי —
 כ'זועל דיר קיינמאל נישט פארגעסן,
 נישט ביים שלאפן, נישט ביים עסן;
 האסט געבראכט אזא מין גליק —
 טאטע-מאמע כ'האב צוריק".

און פון דעמאלט הענגט בריליאנט
אויף דער שענסטער מזרח-וואנט,
און ווען ס'ווערט א ביסל שמוץ, —
מיטן בערשמעלע א פוץ,
הייבט ער ווידער אן צו פינקלען
און פארבלענדט דארט אלע ווינקלען.

און ווי אמאל, אויך איצט — אין בריסל
לאכט און פרייט זיך יינגל ניסל;
מיט זיין טאטן, מיט זיין מאמען
ווינען אלע דריי צוזאמען,
ווינען אלע דריי אין פריידן,
גליקלעך ווי אין א גן-עדה.

אויך בין דארטן אויך געווען
און האב אליין געזען,
און אפילו דעם בריליאנט
אויף דער שענסטער מזרח-וואנט.

LOS ANGELES JEWISH COMMUNITY CENTER

M. S. KAPLAN
7220 HOLLYWOOD BLVD.
LOS ANGELES, CALIF. 90028